

Основи державної ветеранської політики

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	28 Публічне управління та адміністрування
Спеціальність	281 Публічне управління та адміністрування
Освітня програма	Адміністративний менеджмент
Статус дисципліни	Вибіркова
Форма навчання	очна (денна)
Рік підготовки, семестр	3 курс, весняний семестр
Обсяг дисципліни	4 кредити ECTS / 120 годин лекції 18 год., практичні заняття 36 год., самостійна робота 66 год.
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Залік / модульна контрольна робота
Розклад занять	http://roz.kpi.ua/
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор, Практичні / Семінарські: викладач кафедри теорії та практики управління Вороніна Вікторія Вікторівна, voronina@ill.kpi.ua
Розміщення курсу	Посилання на дистанційний ресурс надається на першому занятті

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Форма навчання	Аудиторні заняття						Самостійна робота студентів
	Лекції		Семінарські заняття		Лабораторні		
	заняття	години	Заняття	години	заняття	години	години
Заочна	9	18	18	36	0	0	66

Мета дисципліни Навчальна дисципліна орієнтована на формування у студентів компетенцій, необхідних для аналізу, розробки та впровадження політики, спрямованої на підтримку ветеранів та їхню реінтеграцію до цивільного життя.

Предмет дисципліни. Курс поєднує вивчення теоретичних основ та нормативно-правового забезпечення ветеранської політики з практичними навичками оцінки потреб ветеранів та

соціальних викликів, пов'язаних із їх реінтеграцією після участі у військових конфліктах. Програма передбачає освоєння сучасних інструментів розробки та впровадження політики з питань реінтеграції ветеранів, огляд міжнародного досвіду щодо їхньої підтримки, а також розробку рішень для вирішення викликів, з якими вони стикаються.

Метою навчальної дисципліни є розвиток таких компетентностей та результатів навчання:

- програмні компетентності:

- (ЗК) Здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально відповідально та свідомо.
- (ЗК) Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- (ЗК) Навички міжособистісної взаємодії.
- (ФК) Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів.
- (ФК) Здатність здійснювати професійну діяльність з урахуванням потреб забезпечення реалізації державної ветеранської політики.
- (ФК) Здатність розробляти стратегічні документи розвитку соціально-економічних систем на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях.

- програмні результати навчання:

- Знати основні закони, стратегії і концепції у сфері ветеранської політики України.
- Уміти проводити дослідження потреб ветеранів та аналізувати соціальні, економічні та психологічні виклики, з якими вони стикаються.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

«Основи державної ветеранської політики» є міждисциплінарною навчальною дисципліною, що інтегрує знання із соціології, політології, філософії, психології, медіації та інших галузей. Цей курс орієнтований на підготовку фахівців у сфері публічного управління та адміністрування, і її зв'язок із іншими дисциплінами визначається структурно-логічною схемою підготовки.

За структурно-логічною схемою програми підготовки фахівця дана навчальна дисципліна тісно пов'язана з іншими дисциплінами: «Організація та управління діяльністю адміністративних органів», «Основи публічного управління та адміністративної діяльності», «Публічна служба», «Теорія прийняття управлінських рішень», «Основи електронного урядування», «Регіональне управління та місцеве самоврядування», «Врегулювання конфліктів і медіація в публічному управлінні та адмініструванні».

3. Зміст навчальної дисципліни

1. Портрет ветерана: історичний та соціальний контекст.
2. Інституційна трансформація органів влади з питань ветеранської політики.
3. Напрями ветеранської політики в Україні. Повноваження органів влади у питаннях ветеранської політики.
4. Нормативно-правове забезпечення ветеранської політики в Україні.
5. Реінтеграція ветеранів у цивільне життя.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література, законодавство

1. Про Єдиний державний реєстр ветеранів війни: Постанова КМУ від 14 серпня 2019 р. № 700.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/700-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення 18.02.2025).

2. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20 грудня 1991 року № 2011-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992, № 15, ст.190. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> (дата звернення 18.02.2025).
3. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22 жовтня 1993 року № 3551-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993, № 45, ст.425. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> (дата звернення 18.02.2025).
4. Про схвалення Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2027 роках: Розпорядження КМУ від 29 листопада 2024 р. № 1209-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1209-2024-%D1%80#Text> (дата звернення 18.02.2025).
5. Про схвалення Стратегії формування системи повернення з військової служби до цивільного життя на період до 2033 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025—2027 роках: Розпорядження КМУ від 31 грудня 2024 р. № 1350-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-strategii-formuvannia-systemy-povernennia-z-viiskovoi-sluzhby-do-tsyvilnoho-zhyttia-na-period-do-2033-roku-1350r-311224> (дата звернення 18.02.2025).

Додаткова література

1. About | veterans affairs. *Ministry of Croatian Veterans (Croatia)*. URL: <https://www.devex.com/organizations/ministry-of-croatian-veterans-croatia-136410> (дата звернення 19.02.2025).
2. The Division for Demobilized Soldiers and Reserves. URL: <https://www.hachvana.mod.gov.il/Pages/default.aspx> (дата звернення: 19.02.2025).
3. VA.gov home | veterans affairs. *Veterans Affairs*. URL: <https://www.va.gov/> (дата звернення: 19.02.2025).
4. Veterans and family support. *Office for Veterans' Affairs*. URL: <https://www.gov.uk/government/organisations/office-for-veterans-affairs> (дата звернення 19.02.2025).
5. Актуальні потреби та бачення можливостей для кар'єрного і професійного зростання ветеранів. *Український ветеранський фонд*. URL: <https://veteranfund.com.ua/analitics/aktualni-potreby-ta-bachennia-mozhlyvostey-dlia-kar-iernoho-i-profesiynoho-zrostannia-veteraniv/> (дата звернення 19.02.2025).
6. Аналіз системи соціального захисту ветеранів та військовослужбовців. *Юридична Сотня*. URL: <https://legal100.org.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022-Bila-kniga.pdf> (дата звернення 19.02.2025).
7. Від поранення до повернення. Принцип. *Veteran Hub*. URL: <https://veteranhub.com.ua/analytics/vid-poranennya-do-povernennya-pryncyp/> (дата звернення 19.02.2025).
8. Гарантії та пільги. *Платформа e-Ветеран*. URL: <https://eveteran.gov.ua/benefits> (дата звернення 19.02.2025).
9. Державна політика підтримки ветеранів: досвід Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії. *Український ветеранський фонд*. URL: <https://veteranfund.com.ua/support-for-veterans-of-the-united-kingdom-of-great-britain-and-northern-ireland/> (дата звернення 19.02.2025).
10. Дослідження Шляху ветеранів і ветеранок. *Veteran Hub*. URL: <https://veteranhub.com.ua/analytics/doslidzhenya-shlyahu-veteraniv-i-veteranok/> (дата звернення 19.02.2025).

11. Інноваційні підходи до працевлаштування та перекваліфікації ветеранів: світовий досвід і перспективи для України. *Український ветеранський фонд*. URL: <https://veteranfund.com.ua/innovative-approaches-to-employment-and-retraining-of-veterans/> (дата звернення 19.02.2025).
12. Інструменти та практики державної підтримки ветеранського бізнесу в Республіці Хорватія. *Український ветеранський фонд*. URL: <https://veteranfund.com.ua/analitics/tools-and-practices-of-state-support-for-veteran-business-in-the-republic-of-croatia/> (дата звернення 19.02.2025).
13. Образ ветеранів в українському суспільстві. *Український ветеранський фонд*. URL: <https://veteranfund.com.ua/wp-content/uploads/2024/12/Obraz-veterana.pdf> (дата звернення 19.02.2025).
14. Підтримка компаній, які зустрічають ветеранів і ветеранок у командах. *Veteran Hub*. URL: <https://veteranhub.com.ua/projects/gaid-dlya-hr-yak-staty-druzhnoyu-do-veteraniv-kompaniyeyu/> (дата звернення 19.02.2025).
15. Потреби ветеранів і ветеранок. *Український ветеранський фонд*. URL: <https://veteranfund.com.ua/analitics/analiz-potreb-ta-problem-veteraniv-ta-veteranok-za-2024-rik/> (дата звернення 19.02.2025).
16. Соціальна реінтеграція ветеранів в Україні. *Міжнародна організація з міграції*. URL: https://ukraine.iom.int/sites/g/files/tmzbd1861/files/documents/2024-01/veterans-social_reintegration_ukr.pdf (дата звернення 19.02.2025).
17. Соціальний захист ветеранок і ветеранів, аналіз наявних стандартів, огляд європейських практик і напрацювання рекомендацій. *Юридична Сотня*. URL: https://legal100.org.ua/wp-content/uploads/2024/04/doslidzhennya_soczazhyst_2024-1.pdf (дата звернення 19.02.2025).
18. Статуси. *Платформа e-Ветеран*. URL: <https://eveteran.gov.ua/statuses> (дата звернення 19.02.2025).
19. Тенденції соціального і правового захисту ветеранів в Україні після 24.02.2022. *Юридична Сотня*. URL: https://legal100.org.ua/wp-content/uploads/2023/02/2023_zvit_tendentsiyi-sots-pravovogo-zahistu-veteraniv.pdf (дата звернення 19.02.2025).
20. Шлях ветерана. *Український ветеранський фонд*. URL: <https://veteranfund.com.ua/wp-content/uploads/2024/10/SHliakh-veterana-druk.pdf> (дата звернення 19.02.2025).

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

Тема 1. Портрет ветерана: історичний та соціальний контекст.

- Портрет ветерана у період Другої світової війни, його статус, роль у суспільстві.
- Особливості адаптації ветеранів після війни в Афганістані.
- Образ учасника АТО/ООС, особливості їхньої реінтеграції у 2015-2021 роках.
- Сучасний портрет ветерана (після 2022 року): потреби і нові виклики.

Тема 2. Інституційна трансформація органів влади з питань ветеранської політики.

- Управлінська інфраструктура ветеранської політики.
- Відповідальність Мінсоцполітики у питаннях, що стосуються реінтеграції ветеранів, створення Служби у справах ветеранів.
- Заснування та розвиток Міністерства у справах ветеранів.
- Забезпечення формування та реалізація державної політики Міністерством у справах ветеранів.

Тема 3. Інституційна трансформація органів влади з питань ветеранської політики.

- Центральні органи виконавчої влади, дотичні до реалізації ветеранської політики.
- Місцеві державні адміністрації як суб'єкт реалізації ветеранської політики
- Органи місцевого самоврядування як суб'єкт реалізації ветеранської політики
- Координаційні та консультативно-дорадчі органи у справах ветеранів.
- Український ветеранський фонд.
- Комітет ВРУ з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів, його завдання та повноваження.

Тема 4. Напрями ветеранської політики в Україні. Повноваження органів влади у питаннях ветеранської політики

- Напрями ветеранської політики.
- Соціальний захист ветеранів.
- Відновлення фізичного здоров'я ветеранів
- Відновлення ментального здоров'я ветеранів.
- Ветеранський спорт.

Тема 5. Напрями ветеранської політики в Україні. Повноваження органів влади у питаннях ветеранської політики

- Економічне забезпечення ветеранів.
- Ветеранський бізнес.
- Освіта та професійна адаптація ветеранів.
- Ветеранська політика та державна політика у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності.

Тема 6. Нормативно-правове забезпечення ветеранської політики в Україні

- Огляд Закону України «Про статус ветеранів, гарантії їхнього соціального захисту».
- Категорії ветеранів згідно з ЗУ «Про статус ветеранів, гарантії їхнього соціального захисту».
- Права та пільги для ветеранів згідно з ЗУ «Про статус ветеранів, гарантії їхнього соціального захисту».
- Права та пільги для членів сімей ветеранів згідно з ЗУ «Про статус ветеранів, гарантії їхнього соціального захисту».
- Контроль та удосконалення законодавчої бази у сфері ветеранської політики

Тема 7. Урядові стратегічні документи з питань ветеранської політики

- Стратегія ветеранської політики та її ключові завдання.
- Концепція переходу від військової служби до цивільного життя.
- Нормативне регулювання питань меморіалізації як складової ветеранської політики.

Тема 8. Діджиталізація у ветеранській політиці

- Діджиталізація послуг для категорій осіб, визначених Законом України «Про статус ветеранів, гарантії їхнього соціального захисту».
- Єдиний державний реєстр ветеранів війни (ЄДРВВ). Історія створення, мета та функціонал.
- Держатель і розпорядник реєстру, його обов'язки та встановлені процедури
- Електронний кабінет.
- Адміністратор ЄДРВВ, його обов'язки та встановлені процедури
- Портал <https://eveteran.gov.ua/>

Тема 9. Реінтеграція ветеранів у цивільне життя

- Міжнародний та національний контекст DDR (роззброєння, демобілізація, реінтеграція).
- Визначення та принципи DDR за стандартами ООН і НАТО.
- Реінтеграція ветеранів на рівні громади як ключовий напрям успішного повернення ветеранів до цивільного життя
- Інститут фахівця з супроводу ветеранів, його роль та завдання.
- Моделі та напрями роботи центрів ветеранського розвитку.
- Участь міжнародних організацій (ООН, USAID, IOM) у програмах підтримки ветеранів.

Практичні заняття

Тема 1: Історичний контекст ветеранської політики

1. Вплив історичних подій на ветеранську політику у контексті Другої світової війни, Афганської війни.
2. Політика щодо ветеранів після здобуття Україною незалежності.
3. Портрет українського ветерана після 2014 року.
4. Зміни у суспільному ставленні до ветеранів в різні історичні періоди.
5. Аналіз сучасних викликів, з якими стикаються ветерани після повномасштабного вторгнення росії.

Тема 2: Проблеми та потреби ветеранів

1. Відновлення фізичного здоров'я: поширені проблеми та виклики
2. Система закладів охорони здоров'я та рекреації для відновлення фізичного здоров'я ветеранів
3. Небезпечне та шкідливе вживання психоактивних речовин: проблеми, міфи та виклики
4. Відновлення психічного здоров'я: поширені проблеми і міфи. Проблеми в родинях ветеранів
5. Система закладів охорони здоров'я та рекреації для відновлення ментального здоров'я ветеранів.

За питаннями Теми 2 можна готувати порівняльний аналіз з досвіду України та інших країн.

Тема 3: Проблеми та потреби ветеранів

1. Соціально-економічні проблеми, з якими стикаються ветерани
2. Проблеми пошуку роботи. Навчання для ветеранів
3. Забезпечення ветеранів житлом
4. Відновлення соціальних зв'язків після звільнення з військової служби.
5. Проблеми та виклики для членів сімей ветеранів.
6. Роль ветеранів у політичному житті держави.

За питаннями Теми 3 можна готувати порівняльний аналіз з досвіду України та інших країн.

Тема 4. Інституційна складова ветеранської політики

1. Система органів влади, відповідальних за ветеранську політику.
2. Огляд структури, повноважень і завдань Міністерства у справах ветеранів
3. Огляд повноважень та діяльності Міністерства соціальної політики у питаннях ветеранської політики.
4. Проекти Міністерства соціальної політики, спрямовані на реінтеграцію ветеранів.
5. Інші центральні органи виконавчої влади, що беруть участь у забезпеченні формування та реалізації державної ветеранської політики: МОЗ, МОН.
6. Інші центральні органи виконавчої влади, що беруть участь у забезпеченні формування та реалізації державної ветеранської політики: МОУ, МВС.

Тема 5. Інституційна складова ветеранської політики

1. Обов'язки та завдання Комітету Верховної Ради з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів.
2. Огляд повноважень та діяльності щодо реалізації ветеранської політики обласних державних(військових) адміністрацій.
3. Огляд повноважень та діяльності щодо реалізації ветеранської політики районних державних(військових) адміністрацій.
4. Огляд повноважень та діяльності органів місцевого самоврядування щодо реінтеграції ветеранів в громади.

Тема 6. Координація у питаннях забезпечення формування та реалізації ветеранської політики

1. Координаційні органи на рівні Уряду України з питань ветеранської політики
2. Консультативно-дорадчі органи з питань ветеранської політики
3. Співпраця державних органів з громадськими організаціями.
4. Проблеми корупції та неефективності в системі надання допомоги ветеранам.
5. Міжсекторальна співпраця і координація діяльності стейкхолдерів (органів влади, міжнародних партнерів, неурядових організацій) з питань ветеранської політики
6. Моніторинг та оцінка ефективності ветеранської політики.

Тема 7. Діджиталізація у ветеранській політиці

1. Діджиталізація послуг для категорій осіб, визначених Законом України «Про статус ветеранів, гарантії їхнього соціального захисту».
2. Єдиний державний реєстр ветеранів війни (ЄДРВВ). Історія створення, мета та функціонал.
3. Держатель і розпорядник реєстру, його обов'язки та встановлені процедури.
4. Електронний кабінет.
5. Адміністратор ЄДРВВ, його обов'язки та встановлені процедури.
6. Портал <https://eveteran.gov.ua/>.

Тема 8. Надання публічних послуг для ветеранів та членів їх родин

1. Огляд публічних послуг, за якими звертається ветеран.
2. Механізми надання послуг ветеранам, інфраструктура надавачів послуг.
3. Діяльність ЦНАПів щодо надання адміністративних послуг ветеранам.
4. Єдине вікно для ветерана в ЦНАП.
5. Комунікація з ветеранами під час надання послуг.

Тема 9. Нормативно-правове забезпечення ветеранської політики

1. Загальний огляд законодавства України з питань ветеранської політики.
2. Огляд Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».
3. Поняття і зміст статусу ветеранів війни та осіб, на яких поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».
4. Пільги ветеранам війни та гарантії їх соціального захисту.
5. Статус постраждалих учасників революції гідності, пільги та гарантії їх соціального захисту.
6. Правове регулювання діяльності ветеранських організацій.
7. Законодавчі ініціативи з питань ветеранської політики.

Тема 10. Стратегія ветеранської політики на період до 2030 року

1. Загальний огляд Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року.
2. Опис проблем, які обумовили прийняття Стратегії ветеранської політики. Аналіз поточного стану справ, тенденції та обґрунтування щодо необхідності розв'язання виявлених проблем.
3. Мета та основні принципи реалізації Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року
4. Стратегічні цілі, завдання та очікувані результати реалізації Стратегії ветеранської політики.
5. Загальний огляд Операційного плану заходів на 2024-2027 роки з реалізації Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року.

Тема 11. Стратегія формування системи повернення з військової служби до цивільного життя на період до 2033 року

1. Загальний огляд Стратегії формування системи повернення з військової служби до цивільного життя на період до 2033 року
2. Опис поточного стану справ, визначення основних проблем, які обумовили прийняття Стратегії. Аналіз поточного стану справ, тенденції та обґрунтування щодо необхідності розв'язання виявлених проблем.
3. Мета Стратегії формування системи повернення з військової служби до цивільного життя, стратегічні цілі та показники їх досягнення.
4. Завдання, спрямовані на досягнення цілей Стратегії формування системи повернення з військової служби до цивільного життя, етапи реалізації Стратегії та очікувані результати.
5. Загальний огляд Операційного плану заходів з реалізації у 2025—2027 роках Стратегії формування системи повернення з військової служби до цивільного життя на період до 2033 року

Тема 12. Економічна реінтеграція ветеранів

1. Підходи до економічної інтеграції ветеранів: історичний вимір, міжнародний досвід.
2. Використання досвіду ветеранів для розвитку країни.
3. Програми професійної підготовки, перепідготовки та працевлаштування ветеранів.
4. Фінансування програм економічної реінтеграції ветеранів.

Тема 13. Економічна реінтеграція ветеранів

1. Підтримка ветеранського бізнесу: кредитування, гранти, менторство.
2. Роль соціального підприємництва у реабілітації ветеранів. Приклади соціальних підприємств ветеранів.
3. Роль роботодавців у питаннях економічної реінтеграції ветеранів (адаптація робочого місця, перекваліфікація, психологічна підтримка)
4. Проблеми дискримінації ветеранів на ринку праці.

Тема 14. Психологічні аспекти переходу від військової служби до цивільного життя

1. Відмінності між «військовою» та «цивільною» ідентичностями (ідентичність ветерана)
2. Вплив військової травми на стосунки в родині та соціальному оточенні.
3. ПТСР та інші психічні розлади серед ветеранів: міфи і виклики для ветерана.
4. Роль психологів у підтримці ветеранів. Система закладів, установ з надання психологічної допомоги ветеранам.
5. Форми надання психологічної допомоги ветеранам, поширені в Україні (в закладах охорони здоров'я, соціальних закладах, надання допомоги неурядовими організаціями, мобільні бригади психологів тощо).
6. Психологічна підтримка сімей ветеранів.

Тема 15: Гендерні аспекти ветеранської політики

1. Особливості військової служби, проблеми адаптації жінок-ветеранок.
2. Гендерні стереотипи у ветеранському середовищі.
3. Гендерна чутливість у наданні соціальних послуг ветеранам.
4. Роль жінок у ветеранських організаціях.
5. Інклюзивна ветеранська політика з урахуванням гендерних аспектів. Перспективи вдосконалення ветеранської політики у контексті гендерного фактору.

Тема 16. Реінтеграція ветеранів на рівні громади

1. Важливість реінтеграції ветеранів на рівні громади, внесок ветеранів у розвиток громади
2. Механізми взаємодії з ветеранами на рівні громади.
3. Оцінка потреб ветеранів в громаді
4. Розробка місцевої програми реінтеграції ветеранів
5. Роль фахівця із супроводу ветеранів та демобілізованих осіб у реінтеграції ветеранів.

Тема 17. Ветерани та суспільство: сучасні виклики ветеранської політики в Україні

1. Стереотипи про ветеранів у суспільстві. Роль медіа у формуванні суспільної думки щодо ветеранів.
2. Ветерани як елемент російської пропаганди та інформаційних операцій. Роль ветеранів у протидії російській пропаганді.
3. Сприяння соціальній згуртованості через залучення ветеранів до громадського життя.
4. Роль ветеранів у політичному житті країни.
5. Меморіалізація як складова ветеранської політики.

Тема 18. Міжнародний досвід з питань ветеранської політики

1. Кращі практики соціальної-економічної реінтеграції, відновлення фізичного та ментального здоров'я ветеранів, організація роботи з родинами ветеранів у наступних країнах:
 - США,
 - Велика Британія,
 - Ізраїль,
 - Хорватія.
2. Міжнародні організації, що займаються питаннями реінтеграції ветеранів. Огляд програм і проектів, що реалізуються в Україні.

Модульна контрольна робота

Робочою програмою навчальної дисципліни передбачено модульну контрольну роботу (МКР), яка виконується студентами у формі есе. Студент обирає одне з наведених нижче питань для проведення авторського дослідження та викладення власної думки.

Питання для написання есе:

1. Чи достатньо держава підтримує ветеранів? *Оцінка сучасної ветеранської політики в Україні та можливі вдосконалення.*
2. Соціальна реінтеграція ветеранів: особиста відповідальність чи обов'язок держави? *Баланс між державними програмами та ініціативністю самих ветеранів.*
3. Чи можна побудувати ефективну ветеранську політику без урахування міжнародного досвіду? *Аналіз прикладів США, Великої Британії, Ізраїлю, Хорватії у контексті України.*
4. Чи справедлива система пільг для ветеранів в Україні? *Чи відповідають надані гарантії реальним потребам ветеранів?*

5. Чи готовий український ринок праці до повернення ветеранів? *Основні бар'єри працевлаштування та шляхи їх подолання.*
6. Чи існує в Україні ефективна система психологічної підтримки ветеранів? *Проблеми доступності, якості та довіри до послуг.*
7. Чи можуть ветерани стати рушійною силою змін у суспільстві? *Аналіз їхньої ролі у політичному та громадському житті.*
8. Чи достатньо враховані потреби жінок-ветеранок у державній політиці? *Виклики та рішення у контексті гендерної рівності.*
9. Чи можуть громадські організації замінити державу у питаннях ветеранської політики? *Роль НУО та співпраця з владою у підтримці ветеранів.*
10. Чи слід змінювати систему військової підготовки, щоб полегшити повернення ветеранів до цивільного життя? *Чи можлива більш м'яка адаптація військовослужбовців ще до демобілізації?*
11. Чи існує дискримінація ветеранів у сучасному українському суспільстві? *Аналіз стереотипів, медійного дискурсу та соціальної згуртованості.*
12. Чи може ветеранський бізнес стати локомотивом економічного розвитку України? *Важливість підтримки підприємництва серед ветеранів.*
13. Чи варто переглянути законодавство щодо соціального захисту ветеранів? *Чи відповідають існуючі норми реаліям та сучасним викликам?*
14. Чи може ветеранська політика стати частиною національної безпеки України? *Роль ветеранів у зміцненні обороноздатності та громадської стійкості.*
15. Чи повинні ветерани відігравати більшу роль у формуванні державної політики? *Чи можуть вони стати ефективними державними управлінцями та законодавцями?*

6. Самостійна робота студента

Самостійна робота студента передбачає підготовку до практичних аудиторних занять, шляхом опрацювання лекційних матеріалів, роботи з рекомендованою навчальною літературою, підготовку виступів за тематикою практичних завдань.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Система оцінювання орієнтована на отримання балів за засвоєння теоретичних знань, розвиток практичних умінь та навичок, а також на стимулювання активності студентів на заняттях. Вітається вільне висловлювання студентами своєї позиції щодо питань, які розглядаються на заняттях, та самостійний пошук додаткової інформації. Відносини між студентами та викладачем здійснюються на партнерських засадах.

Для більш ефективної комунікації викладача та студентів використовується електронна пошта та месенджери, за необхідності створюється у відкритому доступі папка на Google-диску, в якій розміщуються необхідні інформаційні матеріали. За умови навчання в дистанційному режимі створюється використовується поштова адреса навчального курсу та додаток Google-meet чи інший аналогічний йому.

Відвідування занять

Сам факт **відвідування** лекцій та семінарів фіксується, але не оцінюється. Оцінюється виключно робота, яку студенти виконують на заняттях (зокрема, відповіді на семінарських заняттях, виконання контрольних робіт – модульних та/або тематичної). Невиконання студентами цих видів

робіт може призвести до порушення умов PCO та виникнення академічної заборгованості. Студентам також рекомендується відвідувати заняття, оскільки на них пояснюється теоретичний матеріал, розбираються та аналізуються практичні роботи, що сприяє кращому розумінню матеріалу студентами.

Пропущені контрольні заходи

Пропущені **самостійні роботи та експрес-контрольні** у формі відкритих питань не відпрацьовуються. Можливо отримання балів за виконання протермінованих/пропущених контрольних заходів, якщо вони проводились у формі закритих тестів (у такому разі доступ до тесту надається в індивідуальному порядку).

Альтернативою **відповіді** на семінарському занятті є написання **есе**. Якщо студент претендує на високу оцінку, альтернативні види робіт мають виконуватися не пізніше, ніж за 2 дні після відповідного семінару. Для отримання допуску до підсумкової атестації дозволяється здавати ці роботи пізніше. Відпрацювання багатьох тем одночасно в кінці семестру не схвалюються, але дозволяють вийти на найменшу позитивну оцінку.

Способи ліквідації заборгованостей, які виникли через певні форс-мажорні обставини у студентів, обговорюються в індивідуальному порядку.

Засоби комунікації

Каналами зв'язку є:

- Повідомлення, обмін інформацією через платформи Google: Google-meet, Gmail (загальна інформація з дисципліни, завдання, матеріали, особисті повідомлення);
- месенджер (групові та особисті повідомлення, оперативний зв'язок);
- пошта групи та особиста пошта викладача (резервний спосіб зв'язку).

Процедура оскарження результатів контрольних заходів

Студенти (індивідуально чи групою) мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури проведення чи оцінювання контрольних заходів, і розраховувати на неупереджений його розгляд.

Академічна доброчесність та норми етичної поведінки

Політика та принципи академічної доброчесності, норми етичної поведінки студентів та викладачів визначені у Кодексі честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>

Робота, у якій виявлено порушення принципів академічної доброчесності, не приймається. За таку роботу можуть нараховуватися штрафні бали.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Ваговий бал	Кількість	Всього
1.	Участь у обговореннях та доповнення на практичних заняттях (семінарах)	4	16	64
2.	Модульна контрольна робота у формі тестування	25	1	25
3.	Експрес-контроль	1	11	11
	Всього			100

Поточний контроль: участь у практичному занятті, МКР.

Семестровий контроль відбувається у формі заліку.

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, які він отримує за:

- 1) Відповідь на семінарі
- 2) МКР

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання

1. Відповідь на семінарському занятті

Ваговий бал – 4. Максимальна кількість балів за доповіді на семінарських заняттях дорівнює 4 бали x 16 відповідей = 64 бали.

Критерії оцінювання відповідей:

- повна відповідь на поставлене питання; студент вільно орієнтується в матеріалі, знає термінологію, наводить приклади, відповідає на запитання – 4 бали;
- відповідь потребує невеликих уточнень, студент знає матеріал, наводить шаблонні приклади – 3 бали;
- відповідь потребує суттєвих доповнень; студент плутається в термінології та не може відповісти на уточнюючі запитання, не може навести приклади – 2 бали;
- відповідь не відповідає вище вказаним вимогам – 0 балів.

2. Модульна контрольна робота (МКР)

Ваговий бал – 25. МКР передбачає написання есе.

Вимоги до есе: Обсяг 2-3 сторінки, 14 шрифт, Times New Roman, 1,5 інтервал, вирівнювання основного тексту – за шириною. Есе передається на перевірку викладачеві не менше, ніж за 10 днів до останнього семінарського заняття. У разі завчасної підготовки студент також має можливість представити своє есе під час семінарського заняття, на якому розглядаються питання, що охоплюють тему есе.

Есе повинне містити чіткий виклад суті поставленої проблеми, включати самостійно проведений аналіз цієї проблеми з використанням концепцій і аналітичного інструментарію, розглянутого в рамках дисципліни, висновки, що узагальнюють авторську позицію з поставленої проблеми.

Обов'язкова наявність якісно оформленого списку джерел та посилань на використані джерела у тексті. Наявність неавторизованих запозичень та/або фіктивних посилань на джерела (які насправді не опрацьовувалися студентом при написанні есе) є підставою для суттєвого зниження балів за есе.

4. Заохочувальні бали

Участь у науково-практичних конференціях, підготовка публікацій

Студент отримує бали (до 5 балів) у разі участі з доповіддю з тем, що охоплюються навчальною дисципліною у наукових, науково-практичних конференціях, підготовки наукових статей/публікацій та розміщення їх у тематичних виданнях/на сайтах.

Зарахування сертифікатів проходження дистанційних чи онлайн курсів

Студент отримує бали (до 4 балів) у разі проходження дистанційних чи онлайн курсів. Зарахування сертифікатів проходження дистанційних чи онлайн курсів здійснюється згідно п. 2.2. Положення про визнання в КПІ ім. Ігоря Сікорського результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті затверджено наказом від 01.10.2020 р. № 7/177.

5. Заліковий тест

Для отримання заліку з навчальної дисципліни «автоматом» потрібно мати рейтинг не менш ніж 60 балів, зараховане есе, відповіді на семінарських заняттях та під час експрес-контролів.

Студенти, які наприкінці семестру мають рейтинг менше 60 балів, а також ті, хто хоче підвищити оцінку у системі ECTS, пишуть заліковий тест. При цьому попередній рейтинг студента з навчальної дисципліни скасовується і він отримує оцінку з урахуванням результатів залікового тесту та балів за індивідуальне завдання, яка є остаточною.

До заліку не допускаються студенти, у яких не зараховано/не здано есе.

Заліковий тест містить 25 закритих запитань, які формулюються на основі питань лекційних занять. Максимальна оцінка за заліковий тест складає 75 балів.

75 балів (тест) + 25 балів (есе) = 100 балів.

Критерії оцінювання залікового тесту наступні:

- 71 - 75 балів – отримує студент, який дав правильні відповіді не менше, ніж на 90 % запитань (25 - 22 правильних відповідей);
- 70 - 60 балів – отримує студент, який дав правильні відповіді не менше, ніж на 75 % запитань (21-18 правильних відповідей)
- 45-59 бали – отримує студент, який дав правильні відповіді не менше, ніж на 60 % запитань (18 - 14 правильних відповідей)
- 0 балів – отримує студент, який правильно відповів менше ніж на 60% запитань залікового тесту.

Залікова оцінка формується шляхом переведення суми балів, отриманих за:

- семестрові завдання (для тих, хто отримує залік «автоматом») або
- заліковий тест та індивідуальне семестрове завдання (есе) (для тих, хто складав залік) згідно з таблицею, наведеною нижче.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Додаткові навчальні матеріали, ресурси та джерела

Нормативні джерела

1. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19 листопада 1992 року № 2801-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993, № 4, ст.19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення 18.02.2025).
2. Питання розвитку національної системи фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни та членів їх сімей, сімей загиблих (померлих) ветеранів війни : Указ Президента України від 23 серпня 2020 року № 342/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/342/2020#Text> (дата звернення 18.02.2025).

3. Положення про проходження військової служби (навчання) військовослужбовцями Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України : Указ Президента України від 31 липня 2015 року № 463/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463/2015#Text> (дата звернення 18.02.2025).
4. Положення про проходження військової служби у Збройних Силах України іноземцями та особами без громадянства : Указ Президента України від 10 червня 2016 року № 248/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/248/2016#Text> (дата звернення 18.02.2025).
5. Положення про проходження громадянами України військової служби в Державній прикордонній службі України : Указ Президента України від 29 грудня 2009 року № 1115/2009. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1115/2009#Text> (дата звернення 18.02.2025).
6. Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України : Указ Президента України від 10.12.2008 № 1153/2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153/2008#Text> (дата звернення: 18.02.2025).
7. Положення про проходження громадянами України служби у військовому резерві Національної гвардії України : Указ Президента України від 10 серпня 2012 року №470/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/470/2012#Text> (дата звернення 18.02.2025).
8. Положення про проходження громадянами України служби у військовому резерві Збройних Сил України : Указ Президента України від 29 жовтня 2012 року № 618/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/618/2012#Text> (дата звернення 18.02.2025).
9. Положення про проходження громадянами України служби у військовому резерві Служби безпеки України : Указ Президента України від 5 травня 2014 року № 452/2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/452/2014#Text> (дата звернення 18.02.2025).
10. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25.03.1992 № 2232-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992, № 27, ст.385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text> (дата звернення: 18.02.2025).
11. Про державні гарантії соціального захисту військовослужбовців, які звільняються із служби у зв'язку з реформуванням Збройних Сил України, та членів їхніх сімей : Закон України від 15 червня 2004 року № 1763-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004, № 36, ст.444. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1763-15#Text> (дата звернення 18.02.2025).
12. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 3 квітня 2003 року № 661-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003, № 27, ст.208. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text> (дата звернення 18.02.2025).
13. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 8 вересня 2005 року № 2866-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005, № 52, ст.561. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text> (дата звернення 18.02.2025).
14. Про зайнятість населення : Закон України від 5 липня 2012 року № 5067-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013, № 24, ст.243. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text> (дата звернення 18.02.2025).
15. Про Збройні Сили України : Закон України від 6 грудня 1991 року № 1934-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992, № 9, ст.108. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text> (дата звернення: 18.02.2025).
16. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018, № 31, ст.241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 18.02.2025).
17. Про Національну гвардію України : Закон України від 13 березня 2014 року № 876-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014, № 17, ст.594. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text> (дата звернення 18.02.2025).
18. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. № 40-41, ст.379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення 18.02.2025).

19. Про Національну стратегію у сфері прав людини : Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#Text> (дата звернення 18.02.2025).
20. Про невідкладні заходи щодо підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України : Указ Президента України 22 серпня 2024 року № 512/2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/512/2024#Text> (дата звернення 18.02.2025).
21. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 21 березня 1991 року № 875-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991, № 21, ст.252. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text> (дата звернення 18.02.2025).
22. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності : Закон України від 13 грудня 2022 року № 2834-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2023, № 46, ст.116. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text> (дата звернення 18.02.2025).
23. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб : Закон України від 9 квітня 1992 року № 2262-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992, № 29, ст.399. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2262-12#Text> (дата звернення 18.02.2025).
24. Про Положення про проходження громадянами України служби у військовому резерві Державної прикордонної служби України : Указ Президента України від 25 жовтня 2019 року № 775/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/775/2019#Text> (дата звернення 18.02.2025).
25. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин : Закон України від 12 липня 2018 року № 2505-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018, № 38, ст.280. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2505-19#Text> (дата звернення 18.02.2025).
26. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 6 жовтня 2005 року № 2961-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006, № 2-3, ст.36. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text> (дата звернення 18.02.2025).
27. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я : Закон України від 3 грудня 2020 року № 1053-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2021, № 8, ст.59. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text> (дата звернення 18.02.2025).
28. Про соціальні послуги : Закон України від 17 січня 2019 року № 2671-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019, № 18, ст.73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (дата звернення 18.02.2025).
29. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24 грудня 1993 року № 3808-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994, № 14, ст.80. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text> (дата звернення 18.02.2025).

Інші ресурси

1. Аналіз основних проблем, з якими стикаються родини зниклих безвісти. *Юридична Сотня*. URL: <https://legal100.org.ua/wp-content/uploads/2024/11/12.pdf> (дата звернення 19.02.2025).
2. Відсутність можливостей для працевлаштування ветеранів з інвалідністю: ризики для держави та суспільства. *Український ветеранський фонд*. URL: https://veteranfund.com.ua/analitics/vidsutnist_mozhlyvostei_dlja_pratsevlashtuvannia_veterani_v_z_invalidnistiu/ (дата звернення 19.02.2025).
3. Дискримінація різних соціальних груп у ЗСУ: погляди військових та цивільних громадян. *Український ветеранський фонд*. URL: <https://veteranfund.com.ua/analitics/social-group-discr/> (дата звернення 19.02.2025).
4. Для ветеранів і членів їхніх родин у межах системи надання психологічної, медико-психологічної та психіатричної допомоги в Україні. *Український ветеранський фонд*. URL:

<https://veteranfund.com.ua/wp-content/uploads/2023/10/putivnik.pdf> (дата звернення 19.02.2025).

5. Перелік суб'єктів надання послуг, включених до Реєстру суб'єктів надання послуг із психологічної допомоги для ветеранів і членів їх сімей. *Платформа e-Ветеран*. URL: <https://mva.gov.ua/veteranam/perelik-subektiv-nadannya-poslug-vklucheni-d-reestru-subektiv-nadannya-poslug-iz-psihologichnoi-dopomogi-dlya-veteraniv-i-chleniv-ih-simey> (дата звернення 19.02.2025).
6. Реінтеграція ветеранів в Україні. Національне опитування. *Міжнародна організація з міграції*. URL: <https://ukraine.iom.int/uk/resources/reintehratsiya-veteraniv-v-ukrayini-natsionalne-opytuvannya> (дата звернення 19.02.2025).
7. Сприйняття розвитку бізнесу ветеранів: досвід США. Український ветеранський фонд. URL: https://veteranfund.com.ua/analitics/facilitating_veteran_business_development/ (дата звернення 19.02.2025).
8. Шлях коханої воїна. *Veteran Hub*. URL: <https://veteranhub.com.ua/analytics/shlyah-kohanoyi-voyna/> (дата звернення 19.02.2025).

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено викладачкою кафедри теорії та практики управління Вороніною Вікторією Вікторівною

Ухвалено кафедрою теорії та практики управління (протокол № 15 від 07.06.2024 р.)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 9 від 26.06.2024 р.)